

LOOTUSRINGI JUHT

ÕPILASTE ISETEGEVUSE JA KARSKUSKASVATUSTÖÖ AJAKIRI

Nr. 2

14. jaanuaril 1939

XI aastakäik

VÄLJAANDJA: EESTI ÕPETAJATE LIIT.

Tegev toimetaja P. Kehaja.

Vastutav toimetaja A. Roos.

Ilmuks kooli töökuudel, nelj korda õppeaastas. Maksab aastas 50 senti.

Toimetus ja tähtsus: Tallinn, Puhavaimu 11, telefon 458-52.

III üleriiklik karskusnädal

Üleriikliku Karskusnõukogu ja Eesti Karskusliidu ühise aktsioonina toimub 29. jaanuarist 5. veebruarini 1939. a. kolmas üleriiklik karskusnädal. Karskusnädala hiiüdsõnaks on:

ÜHISEL JÕUL ALKOHOLI VASTU!

Ühiseks võitluseks alkoholiga on Üleriiklikku Karskusnõukokku koondunud kõik meie suuremad seltskondlikud organisatsioonid ja asutised. Sinna kuuluvad ka Õpetajate Koda, Eesti Õpetajate Liit ja E. Õ. L. Karskuskasvatustoimkond. Seega on iga üksik õpetajagi karskusnädala korraldaja ja tema püha kohus on, kasvatus- ja õpetustöö üldisel suunamisel karske eluviisi võidule, eriti karskusnädala puhul oma koolis ja kooli lastevanemate ringis kõik teha, et võitlejate read tiheneks. Isikliku elu eeskuju sütitagu noori valmistuma selleks võitluseks.

Üheaegselt karskusnädalaga toimub teist aastat koolides ka

NOORTE KARSKUSPÄEV,

endise kevadel korraldatud lootusringide kevadpüha asemel, mis on arvult XX. Sel puhul peaks kõigi koolide õpilased, eriti aga neis organiseerunud lootusringlased, E. N. P. R. liikmed ja teised õpilasingid hoogsalt osa võtma karskusnädala puhul ühisest karskustööst, näitama oma tahet kuuluda ühise rinde tulevaste sõdurite hulka, kelle sihiks on karske eluviisi võit.

E. Õ. L. Karskuskasvatustoimkond.

Kas kasvatus on mõeldav ilma karskuspõhimõtteta

Dir. A. Roos'i kõne

Õpilasinge juhtivate õpetajate päeval 28. detsembril 1936. a.

Väga austatud daamid ja härrad! Kas on kasvatus mõeldav ilma karskuspõhimõtteta — vaevalt küll usuksite, et mina jaatavalt sellele vastaksin. Teisest küljest on see nii aabitsatõde, et selle üle vist pikemalt kõnelda ei maksa. Aga meil on terve rida tõdesid, mida meie iga päev ikka uuesti ja uuesti algame ja millega jälle lõpetame, et homme sedasama teha. Söömine, joomine, puhkamine, töötamine, magamine — need on toimetused, mida teeme iga päev. Aga meie mõtleme ka iga päev, ja selle küsimuse juures, nimelt mõtlemise osa juures tahaksin peatuda, kus-

juures karskuspõhimõtte ei ole nii kitsalt võetud, et see peab ainult olema alkoholiga, tubakaga või mõne teise vägiainega seotud, seda võib ka laiemalt võetuna puudutada. Mõtlemisega seoses tahaksin seda küsimust puudutada, kas on kasvatus mõeldav ilma karskuspõhimõtteta ja kuidas meie mõtlemisega selle juure asume.

Meie teame, et mõtlemise kaudu liigub kogu elu. Mõtlemine on õieti elu juhtimise staap nii iga üksiku isiku, ühiskonna, rahvaste ja riikide juures ja kõik, mis seal toime tuleb, on mõtlemise vili. Ja kui mõtlemine on läinud viltu,

on vili ammugi viltu läinud. Need on igapäevased töed ja me teame, et nendest libisemine võib tuua halbu tagajärgi. Oma väikesse sõnavõttu tahaksin paralleeljoonena tõmmata Ralph Walde Trine'i mõtte, mis kõlab järgmiselt: Mõte, hea või halb, tegu, kordumus muutub harjumuseks. Ta ütleb, see ongi eluseadus — mõte, tegu, harjumus. Kõik mõtted, mis meist ühel või teisel viisil läbi käinud, muutuvad varem või hiljem reaalseteks tegudeks ja sellepärast on tähtis, kuidas meie mõtteid tekkida laseme, kuidas neid juhime, millise kuju neile anname reaalsuses. Mõte, olgu hea või halb, muutub varem või hiljem ikka reaalseks teoks. Mõtted moodustavad sellega määratu jõu meie elus. Koolis õpime paljude ainete juures jõudude liitmist ja lahutamist, toimime plus- ja minus-märkidega matemaatikas, tunneme jõudude paralleelogrammi füüsikas, tunneme igapäevase elu askeldusis luige, haugi ja vähi juttu. Ka see põhimõte on täiesti selge — kui tahaksime küsida, kuidas on lugu jõudude liitmisega ja lahutamisega, luige, haugi ja vähiga meie mõtetes, siis peame küll ütleva, et seal on küll suurem virr-varr, kui seda lubab ükski õpetaja matemaatikas või füüsikas, kui seda lubab teha ükski ettevõtja oma eelarves või kalkulatsioonis.

Mõtted tekivad meie noorsoos, meie lastes nii, nagu neid tekitatakse ja mõjutatakse väljaspoolt. Sellejärgi kuidas on mõjutamine olnud väljaspoolt, omavad mõtted ka kuju, sest kes võimu enese kätte saab, see saab ka mõju endale. — Mõtted lähevad sinnapoole, kuhu neid on tahatud juhtida. Või kas laseme oma mõtteid juhuslikkusest juhtida? — Ei ole igatahes õige, kui laseme juhuse mõtete juhtijaks, nagu me majanduselus ega kuski mujal ei lase juhust osa mängida. Kui selle osa pärisperemeheks ja staabiülemaks on mõttekäik, siis peaks selles küll suurim selgus valitsema. Aga meie teame, et seda selgust on vähe.

Kui mõtted on selleks seal, et nad peavad teoks muutuma, ja nad muutuvad teoks ühel või teisel kujul, siis ei oleks sugugi halb jälgida seda käiku, kuidas nad teoks muutuvad. Meie teame väga hästi, et kui tahame heaks tantsijaks saada, peame harjutama palju, enne kui oleme meister omal alal. Ehk kui tahame saada heaks viuldajaks, peame iga päev

mitu tundi viuldama. Nii ka teistel aladel. Näeme, et igal alal on vajalik harjutus ühes ja samas suunas, millest ei tohi kõrvalekaldumisi olla. Sagedasti oleme mõtete suuna kujundamisel väga ekslikud olnud, oleme lubanud palju lahutamisi liitmiste asemel, lubanud suuri pillamisi oma mõtete maailmas nii endile kui ka noorsoole, keda kasvatame, ja lootnud rohkem kui ise oleme suutnud pakkuda. Sääraseid kõrvalekaldumisi teeme igapäevases elus väga palju.

Luban endal demonstreerida kahe paberlehega, kuidas läheb ja kuidas võib minna. Hoides käes üht paberlehte, on mul tahtmine seda korralikult kokku panna, nurk nurgaga, hästi, nii nagu paber kokku pannakse. Ei võtnudki palju aega — nii ta pidi tulema ja nii ta ka tuli. Kui ma seda paberit tahaksin uuesti kokku panna, siis aitab endine suund selleks palju kaasa. Ma võiksin seda pimesi teha, veel kord kokku keerata, — hästi, korralikult, nagu päris dokument, olgugi ilma sisuta veel.

Aga mul on ka teine paber. Selle kokkupanemisel ma veidi kiirustan. Võitsin küll mõne sekundi, kuid paber on halvasti kokku pandud, pean parandama hakkama, ja parandangi ta ära. Halb on ainult see, et nüüd jäi paberisse juba mitu joont ühe soovitava asemel, ja kui ma tahaksin selle veel kord kokku panna, siis ma tõepoolest ei tea, kas läheb soovitud rada. Ma panen ta veel kord suure rutuga kokku ja asetan endale tasku. Välja võttes leian, et ta on päris kortsus. Ta on lõpuks omandanud sellise kuju, et paremal juhul läheb ta tee paberikorvi.

Nii panime oma vaatlusel tähele, et kui oli mitu rada, mitu suunda, ei läinud sellepärast kõik hästi korda.

Kuid esimene paberleht on mul ikka veel ilus, korralikult koos, kortsudeta. Siin on jõud rakendatud ühes suunas ja nii kujutame ette inimest sellel alal, kus ta oma mõttetöö rakendab elutõhe, et selle mõte oleks nii, et kui liita, siis liita, ja kui lahutada, siis lahutada, aga mitte liitmise asemel lahutada. Luige-haugi-vähki võime aga mõtete alal leida igalpool.

Mul on kohuseks kõnelda ning peatuda siin kitsamas mõttes karskuspõhimõtte juures. Peaksime juba teadma, et karskuspõhimõtted viivad meid ühele poole,

kuna alkoholimõtted hoopis mujale viivad ja lähivad seda rada, nagu tähele panime oma vaatlusel teise paberlehega (s. o. kortsus paberlehega).

Alkohali puhul on nimelt tegemist vastujõuga: mida üks üles ehitab, seda lõhub teine maha. Võite saada leiba samast kohast, samast ärist, kus viina saate, ja see kõrvuti olemine jätab niisuguse mulje, nagu töötaksid nad ühes suunas. Kuid ei, teine läheb siiski erisuunas. Meile on selge kahe paberlehe saatuse ja kahe inimese saatuse kujunemine ja seda ei millegi muu pärast, kui et ühel pool kõik jõud suunati ühele poole, mille tagajärjel tekkis õnnelik joon ja see joon on meie elujoon, kuna teisel pool, seoses mitmes ja sagedasti ka vastupidises sihis suunatud jõudude tegevusega, tekkis kõver joon, mida meie ei saa nimetada elujooneks. Seega oleneb väga palju sellest, kuidas meie mõtlemist kui elu juhtimise staapi kujundame ja korraldame.

Väga kõvaks pähkliks osutub meie karskusküsimus ja riigi eelarve. See on meil raske lahendada ja siin nagu kisub kahes suunas. Meie ei saa oma avalikus elus silmi kinni pigistada luige-haugi- ja vähi loo ees, sest ühelt poolt annab joomine riigile tulu, ja kui ei jooda, siis ka tulu ei saada, kuna teiselt poolt peab kõrvaldama pahesid, mis joomise tõttu esile kerkivad. See on raske moment meie

noorsoo kasvatusetöös. Meie saame sellest üle, kui leidlikud oleme ja ütleme, et elul on ainult siis mõtet, kui on raskusi ees. Ja meie tahame raskustest üle saada.

Meie elus on palju vastuoksusi oma vigastes avaldustes ja sellepärast ei saa puhtakujuliselt ühes suunas minna meie kasvatustöö niihästi isiklik kui ka riiklik. See asjaolu raskendab meie tööd äärmiselt. Kui nüüd riigi valitsus on tunnustanud seda tööd, mis varemalt nii aralt algatati ja katsetati, ja on võtnud selle riiklike ülesannete hulka, riigi kaitse alla ja riigi kaasatehtavaks, siis võib hellitada lootust, et siin peaks olema mingi püsiv tee, mis meid teatud määral aitaks välja viia neist raskustest, millesse oleme asetatud.

Töö tingimused ei ole praegu soodsad, aga see ei tähenda, et tuleb käega lüüa ja jätta juhuse hooleks see, mis on meie selge ja julge mõtlemise töö. Minu poolt täna esitatud väike võrdlus on meil kõigil hästi läbi mõeldud — ja vahel on lihtsad mõtted sellepärast viljakad, et nad lihtsad on, ja kui meie neid mõtteid edasi viime ja teadlikult vaatleme, kuidas luik, haug ja vähk kisuvad laiali, siis arvan, et meie ei löö käsi alla ega päid norgu, vaid võitleme edasi kõigi raskuste kiuste ja lähme vastu paremale tulevikule.

Karskus — lõikustöö

Oskar Puhm.

Lõikust on palju, aga vähe töötajaid. Paluge siis lõikuse Issandat, et ta läkitaks töötajaid oma lõikusele.

Matt. 9, 37, 38.

Aga inimeste magades tuli ta vaenlane ja külvas umbrohtu nisu sekka ja läks ära. Kui nüüd oras kasvas ja vilid hakkas looma, siis tuli ka umbrohi nähtavale.

Matt. 13, 25, 26.

Elagem ausasti kui päeva ajal, ei mitte öösisstes pidutsemistes ega joominguis. . . Vaid rõvastuge Issanda Jeesuse Kristusega ja ärge muutke läha eest hoolitsemist himude ärritamiseks.

Room. 13, 13, 14.

Sest te ei ole saanud orjapõlve vaimu. . .

Room. 8, 15.

Igale tõsisele eestlasele on südame lähedane oma maa ja rahva hea käekäik. Ta teab, eestlastel on ühine kodumaa, ühised ülesanded. Ka rõõm ja mure on meil ühine. Me oleme ju üks pere.

Eks ole me tublide kodumaa poegade-tütarde edurikas esinemine nii vaimsel kui kehalisel alal meid täitnud üleva rõõmuga ja tiivustanud meid hoogsamale ja püüdlikumale tööle meie kodumaa ja rahva üldiseks hüveks.

Eestlaste väärrikas esinemine kultuur-rahvaste peres annab tunnistust rahva elu- ja vaimujõust — see on meie ühine rõõm!

Kuid ärgem pigistagem silmi kinni pahede nägemiseks, mis meid kurvastavad.

Vaenlane on pimegas öös külvanud umbrohtu nisu sekka. Umbrohtu, mis lämmatab aegade vältel meie rahva elu- ja vaimujõu, kustutab ta nime kultuurrahvaste nimistust.

Selleks rahva elujõudu söövak vaenlaseks on alkohol, mida eestlane õppis tundma põletatud viina ja õlle näol raskeil orjuspäevil ja see võõrailt maaisandaid külgepoogitud pahe võimutseb tänapäevani, nüüd juba vabade eestlaste juures.

Eesti rahvas on võitnud iseseisvuse, kaduvikku on peletatud painajalikud mineviku varjud. Milleks hoiame veel aus mineviku needust — alkoholi, meie rahva elujõu ja vara hävitajat!

Kisume juurtega välja alkoholi umbrohu! Vaba eestlane on rõõmus ilma õlle ja viinata, ta on loomulikult rõõmus ja loomulikult rõõm on kehalise ja vaimlise heaolu pant. Alkohol on fatamorgaana, milles näha oas varjuliste palmidega, kuid sa eksid, sa hukkad ja sured. Siin pole mingit liialdust. Arvestamata raha, näeb isegi pime, millist hävitustööd teeb alkohol meie rahva seas. Tapmised, röövimised, vargused, hävitatud perekonnaelu, kaklused, õnne-

tused, tervise kaotus, ropud ja tigidad sõnad — kes jõuaks loetleda alkoholi-saadana õudset töövilja.

Keegi mees sõnus: „Igal aastal hukuvad tuhanded laevad ja imemelud merel ja ma tarvitan igapäev vett, miks ei peaks ma viina jooma, mis ainult üksikuid tapab.“

See mees ei tunnud alkoholi statistikat, ta ei teadnud, et viina läbi hukkub aasta vältel vähemalt tuhat korda enam, arvestamata seda, et meremehed hukuvad oma kohustuste nimel, alkoholikud pimega kire sunnil.

Alkoholi hädaoht eesti rahvale on suurem, kui seda tavaliselt arvatakse. Meie noorust, meie rahva tulevikku ähvardab alkoholitont. Halb eeskuju nakatab! Viimane aeg on koonduda ühiseks rindeks alkoholi vastu. Hoogsa ja taibuka võitlustöö krooniks on alkoholivaba, rõõmus ja korralik noorus, terve ja tubli eesti rahvas. Ja ülesanne on seda väärt, et seda tõsiselt võtta ja igakülgelt ja andumusega kaasa aidata.

Lõikust on palju, aga vähe töötegejaid. Paluge lõikuse Issandat, et ta läkitaks töötegejaid oma lõikusele.

Tegelikke ülesandeid karskusnädalal

1. Karskusnädalate korraldajate kaudu on võimalik saada mitmesugust materjali. Tellitagu seda, tutvustatagu ja selgitatagu, aidatagu teostada üleskutsesid.

2. Kus on raadioaparaat, seal kuulatagu raadiotundi, milles esineb ettekannetega Tallinna III gümnaasium ja keskool.

3. Korraldatagu õpilastega aktusi, kus oleks arutusi ja ettekandeid karskusküsimustest.

4. Hommikustel kogunemistel ja palvustel kasutatagu teeme karske eluviisi hindamiseks.

5. Õpilaste ringide töös kui ka otseses koolitöös kasutatagu karskusküsimustega tutvumist, nagu see nähtub elus, kirjanduses ja ajakirjanduses.

6. Õpilaste ja noorteringid esinegu ühel päeval esijoonel oma jõududega ja vilistlaste kaasabiga, korraldagu XX noorte karskuspäev.

7. Õpilaste ja noorteringide põhikirju täiendatagu karskusnõudega, kui see põhikirjes veel ei esine. Iga ring asugu karskusnõude alusel!

Kui koolis ei ole veel ringi, siis kutsutagu ellu lootusring kui meie vanemaid õpilaste ringe, kellel oma kindel põhikiri ja kujunenud töövõtted.

8. Võistlusõpigust osavõtt otsustatagu kohe teostada, kui see veel pole tehtud.

9. Korraldatagu lastevanematega ühiseid kogunemisi, kus selgitada saaks lastevanemate ülesannet kooli-karskustöö toetamisel ja kus hea juhus oleks ka noortel esineda.

10. Teostatagu juba paari aasta eest üleriiklikkude organisatsioonide ja asutiste esindajate poolt vastuvõetud miinimumprogramm, eriti p. 1. nõuet, et kodus ega seltskonnas ei pakutaks alkoholi lastele ega noortele.

Võtke osa XIII võistlusõpingust!

Võistlusõping sel aastal on määratud peamiselt karskusküsimustele, seega otsustagu karskusnädala puhul iga kool, kes seni veel pole registreerunud, osa võtta XIII võistlusõpingust ja telligu kohe ära juhised. Töö on kerge, jõukohane nooremailgi. Auhindu õpilastele ja koolidele.

Veel ei ole hilja, kuid viivitada enam ei või! Ärgu jäägu eemale ükski varem osa võtnud kool, rohkesti tulgu juurde uusi koole!